

การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

น้ำอ้อย พุ่มเข็ม*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงาน
วิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัด
สุพรรณบุรี จำนวน 141 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คน เครื่องมือ
ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale)

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการ
เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการ
มีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
ซึ่งประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและ
ประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และผลการ
เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ
และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ครูที่มีเพศต่างกันและครูที่มีประสบการณ์
ในการทำงานต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่
21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บริหารงานวิชาการ การมีส่วนร่วม ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ฉบับที่ 12 เป็นการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดตัวชี้วัด จำนวน สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น และโครงการส่งเสริมการสร้างค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม สำหรับพลเมืองในศตวรรษที่ 21 วิจารย์ พานิช (2556, หน้า 16) กล่าวว่า ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ อ่านออก เขียนได้ และ คิดเลขเป็น และต้องมีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ ทักษะการเปลี่ยนแปลง ทักษะการเรียนรู้และภาวะผู้นำ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของสถานศึกษาประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งสถานศึกษาจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 9) การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเป็นสำคัญ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559, หน้า 69) รายงานผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 พบข้อจำกัด การศึกษาไม่ได้สร้างคนที่มีคุณลักษณะที่สามารถตอบสนองกับชุดความท้าทายใหม่ได้ เช่น การที่ประชากรวัยเรียนขาดทักษะชีวิต ทักษะการทำงานร่วมกัน หลักสูตรขาดการคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเรียนการสอนไม่ได้เสริมให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนตัวของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน และตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 141 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงใน ภาวิดา ธาราศิริสุทธิ และศิริพงษ์ เสาภายน, 2559, หน้า 132) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คน ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)
4. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 11 ปี กลุ่มที่มีประสบการณ์ 11-20 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ใช้การวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anglysis of Variance) หากมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะเปรียบเทียบค่าคะแนนเป็นรายคู่ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 108 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.6 โดยมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงคือประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.2
2. ผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร งานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การศึกษาข้อมูลสารสนเทศ สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน ท้องถิ่น การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบมาตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และการปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

2.3 ด้านการวัดและประเมินผล การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง การดำเนินการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ และการเข้ารับการอบรมพัฒนาการจัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล

2.4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา การเลือก การใช้ การประเมินคุณภาพของสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการ และการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย

2.5 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนออกไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา การใช้แหล่ง

เรียนรู้อย่างหลากหลายในการเรียนการสอน และการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น หรือในพื้นที่ใกล้เคียง

3. ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อ พัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าครูที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหาร งานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อ พัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล และอันดับสุดท้ายคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, หน้า 16) การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรภิมล ศรีโมสาร (2555) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู ศูนย์ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เหลืองจันทร์ โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งอภิปรายในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การศึกษาข้อมูลสารสนเทศ สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 35) สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรจัดทำระเบียบการวัดและ

ประเมินผลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา แก้วกองมา (2557) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านสันต้นหม้อ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ การเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการ ประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ ชำนาญพิช (2559) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดและประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับแนวคิดสำนักงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 4) ระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 จุดเน้น คือ สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ ความรู้ ความถนัดสาขาอาชีพ ทักษะคิดต่อการทำงานและอาชีพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การ

วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธิดา อรรถเจดีย์ (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา การเลือก การใช้และการประเมินคุณภาพของสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 27) สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร วิทยาคม (2555) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารงานวิชาการของครูอำเภอบ้านฉาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนออกไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายใน

ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจสืบเนื่องมาจาก ความเสมอภาคหญิงชายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ความเสมอภาคในโอกาสได้รับการพัฒนาและแสวงหาความรู้ระหว่างครูเพศชายและเพศหญิงเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้ครูที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิมล ศรีโมสาร (2555) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูศูนย์ประสานงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เหลืองจันทร์ จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิดา เกษมราษฎร์ (2559) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลจากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจสืบเนื่องมาจาก การพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพของครูด้วยตนเอง โดยสถานศึกษา และโดยหน่วยงานกลาง ซึ่งการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญธิดา อรรถเจดีย์ (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในอำเภอเขาชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิดา เกษมราษฎร์ (2559) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ
3. การวัดและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา หน่วยงานอื่นในการผลิต จัดทำ พัฒนา และแลกเปลี่ยนการใช้สื่อ นวัตกรรม
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้เพื่อนครูใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างชุดการเรียนรู้ของแต่ละแหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการขยายกลุ่มตัวอย่าง
2. ควรมีการศึกษาวิจัย ตัวแปรด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๕*. กรุงเทพฯ ฯ : ผู้แต่ง.

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”* กรุงเทพฯ : สกศ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.(2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- นพรัตน์ ชำนาญพืช. (2559). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอขลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- บุญธิดา อรรถเจดีย์. (2558). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ประภาพร วิทยาคม. (2555). *การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารงานวิชาการของครู อำเภอบ้านฉาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พรพิมล ศรีโมสาร. (2555). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู ศูนย์ประสานงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เหลืองจันทร์. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ภาวิดา ธาราศิริสุทธิ และศิริพงษ์ เสาภายน. (2559). *การศึกษาอิสระ Independent Studies*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสื่อดิจิทัล จำกัด.
- รุ่งนภา แก้วกองมา. (2557). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านสันตน์หม้อ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.*
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- สุทธิดา เกษมราษฎร์. (2559). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.*